

Sygn. akt II CSKP 739/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Roman Trzaskowski

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 25 lipca 2023 r. w Warszawie,
skargi kasacyjnej J. G. i A. G.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 8 lutego 2019 r., I ACa 767/18,
w sprawie z powództwa Bank spółki akcyjnej w W.
przeciwko J. G. i A. G.
o zapłatę,

- 1. oddala skargę kasacyjną**
- 2. nie obciąża skarżących kosztami postępowania na rzecz powoda.**

sp

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 stycznia 2018 r. Sąd Okręgowy w Katowicach, w trzech połączonych do wspólnego rozpoznania sprawach, zasądził od pozwanych J. G. i

A. G. solidarnie na rzecz powodowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej "[...]" w J. odpowiednio kwoty 339 044,07 zł, 503 911,13 zł oraz 315 372,55 zł z odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w skali roku.

Ustalił, że w dniu 25 sierpnia 2014 r. powód zawarł z pozwanym J. G. umowę pożyczki, na podstawie której pożyczył mu 550 000 zł. Poręczycielem tej umowy była pozwana A. G.. Pozwani opóźniali się w spłacie tej pożyczki, mimo wezwań do zapłaty pod rygorem wypowiedzenia umowy kredytu. W dniu 3 kwietnia 2017 r. powód wypowiedział pozwanym umowę pożyczki. Na dochodzone zadłużenie z tego tytułu składa się kapitał w wysokości 465.916,67 zł oraz odsetki umowne 19.665,59 zł i odsetki karne 18 328,87 zł. W dniu 25 sierpnia 2014 r. powód zawarł z pozwanym umowę pożyczki, na kwotę 340 000 zł. Poręczycielem tej umowy była żona pozwanego. Pozwani opóźniali się w spłacie tej pożyczki, zostali wezwani do zapłaty i ostatecznie powód wypowiedział umowę pożyczki. Na dochodzoną kwotę z tego tytułu składa się kapitał w wysokości 292 256,77 zł, odsetki umowne 12 110,77 zł i odsetki karne 11 005,01 zł. Dnia 13 listopada 2012 r. powód zawarł z pozwanym J. G. umowę pożyczki, na podstawie której pożyczył pozwanemu kwotę 500 000 zł. Poręczycielem tej umowy była pozwana A. G.. W związku z opóźnieniami w spłacie rat pozwani zostali wezwani do zapłaty, a ostatecznie powód wypowiedział umowę pożyczki. Na kwotę dochodzoną pozwem z tego tytułu składa się kapitał pożyczki w wysokości 324.205,59 zł, odsetki umowne 11.637,83 zł i odsetki karne 3200,65 zł.

Sąd Okręgowy przyjął, że strony procesu łączyły trzy umowy pożyczki zawarte przez pozwanego J. G., poręczone przez A. G.. Ważność tych umów nie była kwestionowana. Powód udowodnił zawarcie tych umów i ich wykonanie przez powoda. Pozwani powoływali się na nieprawidłowości w sposobie zaliczenia dokonanych przez nich spłat, których nie wykazali. Powód złożył szczegółowe wyliczenie dotyczące udzielonych pozwanemu pożyczek w piśmie z dnia 22 grudnia 2017 r. Te wyliczenia Sąd pierwszej instancji uznał za jasne i nie wymagające dla ich zweryfikowania wiadomości specjalnych. Powód wskazał wysokość spłat dokonywanych przez pozwanego oraz sposób ich zarachowania. Dotyczy to także spłat, które miały miejsce już po wniesieniu pozwów.

Sąd Okręgowy uznał powództwo za zasadne w oparciu o art. 720 k.c. Przyjął też, że w sprawie nie było podstaw do rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty w oparciu o art. 320 k.p.c., odwołując się do dokonanej oceny okoliczności sprawy, doświadczenia życiowego i zasad współżycia społecznego. Rozważył także interesy zarówno pozwanych i powoda. Uznał, że aktualna sytuacja życiowa i materialna pozwanych nie pozwala na wywiązanie się przez nich z proponowanego harmonogramu spłaty zadłużenia, a dochody pozwanych nie gwarantują możliwości ratalnej spłaty należności w okresie, który byłby satysfakcjonujący dla powoda.

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2019 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach uchylił częściowo wyrok Sądu Okręgowego w stosunku do pozwanej A. G. i w tym zakresie umorzył postępowanie oraz zmienił wyrok Sądu Okręgowego, oddalając częściowo powództwo w zakresie należności głównej i w zakresie odsetek zasądzonych na rzecz powoda. Sąd Apelacyjny ustalił, że pozwana A. G. nie poręczyła umowy pożyczki kwoty 340 000 zł zawartej w dniu 25 sierpnia 2014 r. Wskazał, że co do należności wynikającej z tej umowy powód nie dochodził ich zapłaty od pozwanej. Nakazywało to uchylenie pkt 5 i 6 zaskarżonego wyroku w stosunku do pozwanej. Sąd Apelacyjny ocenił, że w pozostałym zakresie apelacja pozwanych mogła odnieść skutek ze względu na zmianę stanu faktycznego, w wyniku dalszych spłat dokonywanych przez pozwanych po wydaniu zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny uznał, że ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy były w przeważającej mierze były prawidłowe, gdyż znajdowały oparcie w materiale dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy, ocenionym należycie przez Sąd pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny zasadniczo podzielił te ustalenia, uznając je za własne. W ramach postępowania apelacyjnego uzupełnił ustalenia faktyczne o dane wynikające z zestawień wpłat przedstawionych przez obie strony, potwierdzających wpłaty pozwanych na poczet dochodzonych przez powoda należności, dokonane po wydaniu zaskarżonego wyroku.

Sąd Apelacyjny uznał za niezasadny zarzut apelujących dotyczący niewywiązania się powoda z obowiązku dowodowego, ujęty jako naruszenie art.

232 w zw. z art. 217 § 1, art. 219 k.p.c. i art. 6 k.c.. Stwierdził, że dowody zaoferowane przez powoda: umowy pożyczki z załącznikami, wezwania do zapłaty i propozycje restrukturyzacji zadłużenia, wypowiedzenia umów wraz z dowodami ich doręczeń, obowiązujące strony regulaminy oraz tabele opłat i prowizji należycie obrazowały podstawy odpowiedzialności pozwanych. Dokumenty te, złożone w formie kserokopii, potwierdzonych za zgodność z oryginałem przez zarządcę komisyjnego powoda E. G., uprawnionego do samodzielnej reprezentacji powoda, zdaniem Sądu nie budziły wątpliwości co do ich zgodności z oryginałami oraz możliwości poczynienia ustaleń na ich podstawie. Sąd drugiej instancji podkreślił także, że dokumentacja, którą pozwani posługiwali się w sprawie, w znacznej mierze stanowiła kserokopie dokumentów, które nie zostały uwierzytelnione.

Rozliczenia trzech umów pożyczki zostały przedstawiane przez powoda w formie oświadczeń Kierownika Działu Windykacji powoda G. M., a także podpisanych przez nią wydruków dotyczących zadłużenia i zarachowywania wpłat pozwanych. Sąd Apelacyjny uznał, że sposób obliczania poszczególnych należności, zawarty w pismach procesowych powoda, jest zgodny z powyższymi zapisami, postanowieniami umów pożyczek, regulaminu oraz tabeli opłat i prowizji. Podnoszone przez pozwanych wątpliwości co do znacznej wysokości zadłużenia nie zostały oparte o wykazane przez pozwanych okoliczności faktyczne.

Sąd drugiej instancji uznał, że zarzuty naruszenia art. 229 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c., art. 253 zdanie 2 k.p.c., art. 128 § 1 i art. 129 § 1 i 2 k.p.c. nie mogły odnieść skutku, albowiem kopie dokumentów znajdujące się w aktach zostały stosownie uwierzytelnione, zaś pozostałe środki dowodowe stanowiły należyłą podstawę dla ustalenia okoliczności faktycznych w sprawie. Zarzut naruszenia art. 232 w zw. z art. 217 i art. 219 k.p.c. oraz art. 6 k.c. został uwzględniony jedynie w części, z uwagi na zmianę stanu faktycznego. Posłużenie się przez pozwanych ogólną formułą o zaprzeczeniu twierdzeniom powoda co do zasady i wysokości dochodzonej należności jest niewystarczające dla zakwestionowania konkretnej okoliczności stanowiącej element podstawy faktycznej powództwa. W odniesieniu do wykazanych przez powoda okoliczności brak było po stronie pozwanych inicjatywy dowodowej ukierunkowanej na dokonanie weryfikacji ewentualnych nieprawidłowości, np.

w drodze opinii biegłego. W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwani winni przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. Zgodnie z art. 503 § 1 k.p.c. sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba, że strona uprawdopodobni, iż nie zgłosiła ich w sprzeciwie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy, albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Zaniechanie tego obowiązku stwarza po stronie sądu uprawnienie do pominięcia spóźnionych twierdzeń i dowodów. Sąd Apelacyjny uwzględnił jednak, że w okresie po wydaniu zaskarżonego apelacją wyroku nastąpiła zmiana okoliczności faktycznych. Pozwani dokonywali bowiem spłat, zmniejszając w ten sposób wysokość długu. Wpłaty dokonywane przez pozwanych w tym okresie były zarachowywane przez powoda nieprawidłowo, bowiem nie było podstaw, by zaliczać je na poczet niewymagalnych jeszcze wierzytelności z tytułu kosztów procesu. Spłaty dokonywane przez pozwanych zmniejszały odpowiednio stan zadłużenia, odnosząc także skutek w zakresie należności ubocznej. Z tych względów wyrok Sądu pierwszej instancji został częściowo zmieniony na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

Pozwani zaskarżyli wyrok Sądu Apelacyjnego w zakresie uwzględniającym roszczenie powoda. Zarzucili naruszenie przepisów postępowania, art. 308 i 309 k.p.c., art. 231 § 1 k.p.c. w zw. z art. 219 § 1 i § 1 k.p.c., art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. oraz art. 253 § 2 w zw. art. 245 k.p.c. Wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pozwani w skardze kasacyjnej nie kwestionowali podstaw swojej odpowiedzialności co do zasady i nie zawarli w niej zarzutów naruszenia prawa materialnego. Zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy jest zaś związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, a podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Zarzuty naruszenia przepisów postępowania zawarte w skardze kasacyjnej pozwanych kwestionują w istocie sposób dokonania ustaleń faktycznych w zakresie wysokości zadłużenia pozwanych. Stanowisko skarżących zmierzało zasadniczo do wykazania, że dowodów w tym zakresie nie mogły stanowić dokumenty przedstawione przez powoda z uwagi na ich formę(dokumenty w postaci kserokopii, które w opinii skarżącego nie zostały prawidłowo uwierzytelnione). Sąd Apelacyjny nie stwierdził, że dokumenty złożone przez pozwanego w tej formie stanowiły dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c. Brak było zatem podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 245 k.p.c. i art. 253 § 2 k.p.c. przez ich nieprawidłowe zastosowanie. Stanowisko Sądu drugiej instancji dotyczące ciężaru dowodu obciążającego pozwanych było związane wyłącznie z ogólną regułą wyrażoną w art. 6 k.c. i odnosiło się do stanowiska pozwanych, którzy kwestionowali sposób rozliczenia przez powoda dokonywanych przez nich spłat zadłużenia, twierdząc, że był on nieprawidłowy. Sąd Apelacyjny ocenił prawidłowo, że wykazanie zasadności tego rodzaju zarzutu obciążało pozwanych.

Sąd Apelacyjny stwierdził wyraźnie, że złożone przez powoda dowody obrazujące stan zadłużenia pozwanych, dokonywane przez nich wpłaty oraz sposób ich zarachowania uznał za „inne środki dowodowe”, odwołując się do brzmienia art. 308 i 309 k.p.c. Podkreślił, że podziela prezentowane w judykaturze stanowisko, iż wydruki komputerowe mogą stanowić środek dowodowy pozwalający na czynienie na ich podstawie ustaleń faktycznych, co nie wiąże się z domniemaniami, które towarzyszą dokumentom zgodnie z art. 244 i art. 245 k.p.c. Stanowisko prezentowane w tym zakresie przez Sąd drugiej instancji nie uzasadniania zarzutu naruszenia art. 308 i 309 k.p.c. przez ich błędne zastosowanie w wyniku przyjęcia, że kserokopia dokumentu poświadczona za zgodność przez osobę uprawnioną do reprezentacji strony, zakwestionowana przez przeciwnika procesowego, może być uznana za inny środek dowodowy. Sąd Apelacyjny przyjął bowiem zasadnie, że uwierzytelnienie wydruku komputerowego lub kserokopii dokumentu nie stanowi wymogu uznania ich za inny środek dowodowy w rozumieniu art. 309 k.p.c., niezależnie od wyrażonej oceny, że kserokopie dokumentów złożonych przez powoda zostały poświadczane za zgodność przez osobę uprawnioną do reprezentacji powoda.

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Apelacyjny wskazał, że Sąd Okręgowy dokonując ustaleń faktycznych nie zastosował domniemań faktycznych w odniesieniu do dowodów, których dotyczą zarzuty skargi kasacyjnej. Aprobując ustalenia Sądu pierwszej instancji i dokonując ich uzupełnienia nie stwierdził, aby ustalenia te zostały oparte o domniemania wynikające z ustalenia innych faktów. Brak jest zatem podstaw do uznania za usprawiedliwiony zarzutu naruszenia art. 231 § 1 k.p.c. w zw. z art. 219 § 1 i § 2 k.p.c., niezależnie od błędnego powołania podstawy prawnej tego zarzutu. Artykuły 231 k.p.c. i 219 k.p.c. nie są bowiem podzielone na jednostki redakcyjne w postaci paragrafów, a art. 219 k.p.c. w żaden sposób nie odnosi się do postępowania dowodowego. Artykuł 219 k.p.c. przewiduje możliwość połączenia kilku oddzielnych spraw do łącznego rozpoznania, a dokonanie tej czynności przez sąd w rozpoznawanej sprawie nie było w żaden sposób kwestionowane.

Z tych względów skarga kasacyjna była pozbawiona uzasadnionych podstaw i podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

[SOP]

(r.g.)